

Depremi Ardından Okula DönüŖte Katılımcı ve Kapsayıcı Sınıf Ortamları için Öğretmenlere Öneriler

18 Ŗubat 2023

20 Şubat 2023 Pazartesi günü, depremden etkilenen iller dışındaki 71 ilde okullar açılıyor. Millî Eğitim Bakanlığı, Psikososyal Destek Eğitim Programları'nı açıkladı; birçok kurum, kişi ve sivil inisiyatif birikim ve kaynaklarını paylaşma açtı. Biz de, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (SEÇBİR) ekibi olarak, her bir çocuğun kendini ait, güvende ve yetkin hissedebileceği, katılımcı ve kapsayıcı sınıf ortamları oluşturmaya yönelik bilgi ve birikimimizden hareketle haftalık olarak öğretmenlere önerilerimizi paylaşacağız.

Önerilerimize yer verdiğimiz ilk notta, okula dönüşte dikkat edilmesi gereken unsurlara ve yapılabilecek tanışma etkinliklerine odaklanıyoruz. Depremle birlikte güven duyguları sarsılan çocukların öncelikle bu duygularını yeniden kazanmaya, birbirleriyle ve çevreleriyle bağ kurmaya ihtiyaçları olduğunu düşünüyoruz. Sınıfınıza yeni gelen öğrenciler olabileceği gibi, vefat eden veya yakınlarını kaybeden öğrenciler de olabilir. Böyle bir durumda, ölüm ve yas konularını öğrencilerle nasıl ele alabileceğinize yönelik kaynaklara [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Sınıfta depremle ilgili konuları ele alırken veya yeni gelen öğrencilerden bahsederken ‘depremzede’, ‘afetzede’ veya ‘misafir’ gibi ifadeler kullanmamaya özen gösterebilirsiniz.

‘Depremzede’, ‘afetzede’ gibi tanımlamalar yeni gelen öğrencilerin diğer öğrenciler tarafından eşit görülmemesine, güçsüzlük ve çaresizlik atfedilerek mağdurlaştırılmasına neden olur. ‘Misafir’ nitelemesi ise, yeni gelen öğrencilerin geçici olarak ve misafirperverlik dolayısıyla sınıfa katıldığı algısını besler.

Bu gibi ifadeler, bir etikete hatta damgaya dönüşme riski taşır. Bir yandan yeni gelen öğrencilerle diğerleri arasında hiyerarşi yaratırken, bir yandan da, bu etiketler ile özdeşleştirilen öğrencilerin sahip olduğu çeşitli özellikleri, becerileri ve yetkinlikleri geri plana iter.

Eşitlikçi, güçlendiren ve hak temelli bir dil kullanabilir; tüm çocukların haklar bakımından eşit olduğuna vurgu yapan bir söylem ve yaklaşımı benimseyebilirsiniz.

Örneğin, “Yardıma muhtaç depremzedelere el uzatmalıyız” yerine “Depremden etkilenen kişilerle dayanışma içerisinde olmalıyız” diyebilirsiniz.

Hatırlatmak isteriz ki, depremden etkilenen çocuklara yönelik yardımlar onların haklara erişimini sağlamak amacıyla sunulmalı, hayırseverlik veya yardımseverlik çerçevesinde değerlendirilmemelidir.

Yeni gelen öğrencileri sınıfa sizin tanıtmanız yerine, öğrencilerin sizinle ve birbirleriyle tanışmasına yönelik etkinlikler yapabilir; böylece sınıfınızdaki her bir öğrencinin kendini istediği özellikleriyle tanımlamasına ve tanıtmasına alan açabilirsiniz.

Tanışma etkinliklerine şu açıklamayla başlayabilirsiniz:

“Merhaba arkadaşlar. Hep birlikte yeni döneme başlıyoruz. Biliyorsunuz, bir deprem yaşadık. Yaşananlardan dolayı hepimiz üzüldük ve etkilendik. Anlatmak, paylaşmak isteyen herkesi dinlerim. Sorularınız olursa onları da cevaplamaya çalışırım. Hepiniz için buradayım. Merak ettiğiniz, paylaşmak istediğiniz her şeyi konuşmak için yeterince zamanımız olacak. Şimdi okula döndük ve güvendeyiz. Depremden etkilenen illerde okullar henüz açılmadı; bu illerden arkadaşlarınız eğitimlerine başka illerdeki okullarda devam edecek. Bizim sınıfımıza da arkadaşlarınız katıldı. Önce tanışalım.”

İlkokul, ortaokul ve lise kademeleri için derlediğimiz tanışma etkinlikleri önerilerine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Etkinlikler süresince öğrenciler birbirleriyle tanışırken **benzer ve ortak özelliklerine** vurgu yaparak öğrenciler arasında ilişkilerin kurulmasını kolaylaştırabilirsiniz. Öğrencilerin kendilerinin ve birbirlerinin **güçlü yanlarını**, **yetkinliklerini** keşfetmelerine odaklanabilir; onları, yetkinlikleri üzerinden birbirlerine yardımcı olmaya teşvik edebilirsiniz. Böylece sınıf içerisinde etkileşimin artmasına ve **dayanışmacı bir iklimin** oluşmasına ortam hazırlayabilirsiniz.

Depremden etkilenen öğrencilere **süreçte yaşadıklarıyla ilgili sorular** sormamaya özen gösterebilirsiniz. Yaşadıklarını paylaşması konusunda ısrarcı olmak zarar verebilir. Diğer öğrenciler, depremden etkilenen arkadaşlarına depreme ilgili sorular soruyorsa, sorularını size sormalarını ve onları yanıtlamaya çalışacağınızı söyleyebilirsiniz. Öğrencilerin depremden etkilenme halleri, depreme ilgili merak, bilgi ve kaygı düzeyleri çeşitli olacağından sınıf içerisindeki paylaşımları sınırlandırılabilir ve **öğrencilerle bire bir ilişkiler** kurarak ihtiyaçlarına yanıt vermeye çalışabilirsiniz. Sınıfınızda öğrencilerle depreme ilgili konuşmaya ilişkin daha detaylı bilgiye [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Sınıfta depremden etkilenen öğrencilerle temas etmekten ve ilişki kurmaktan kaçınan öğrenciler olabileceği gibi, onlara aşırı hassas ve korumacı davranan, eşya veya hediye vermek isteyen öğrenciler de olabilir. Siz depremden doğrudan etkilenen öğrencilerin gereksinimlerini gözetirken, kendilerini dışlanmış hisseden öğrenciler de olabilir. Bu tür durumlar karşısında, öğrenciler arasındaki ilişkileri eşitlikçi ve hak temelli bir anlayışla ele alarak sınıfı herkes için güvenli bir topluluk haline dönüştürmeye ilişkin önerilerimizi bir sonraki notta paylaşacağız.

İçinden geçtiğimiz bu zorlu süreçten siz de doğrudan veya dolaylı etkilenmiş olabilirsiniz. Öğrencilerin okula dönüşüne odaklanırken kendi esenliğinizi önemsemenizi ve desteklemenizi dileriz.

Dayanışmayla,

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim
Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
(SEÇBİR)

İstanbul Bilgi Üniversitesi
Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları
Uygulama ve Araştırma Merkezi

<https://secbir.bilgi.org.tr>

